

Papierenversie

ReBTOSS

Risicofactoren en Beschermende factoren
Trauma-Observatie Schoolse Situaties

Een Trauma Screeningsinstrument voor Basisschoolleerkrachten

November 2022

De ontwikkeling van het ReBTOS-instrument is gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek projectnummer ppo 40.5.18540.123 en Stichting Steunfonds Pro Juventute Nederland.

Stappenplan invulling, scoring en interpretatie papieren ReBTOSS-versie

Stap 1: Kruis per vraag één vlag aan.

Bij de risicofactoren kan er worden gekozen uit een groene, gele, oranje of rode. De betekenis van de vlaggen is als volgt:

- Groene** vlag = Niet van toepassing (0 punten)
- Gele** vlag = Beetje van toepassing (1 punt)
- Oranje** vlag = Vaak van toepassing (2 punten)
- Rode** vlag = Zeer vaak van toepassing (3 punten)

De betekenis van de vlaggen bij het beantwoorden van de beschermende factoren is als volgt:

- Rode** vlag = Niet van toepassing (0 punten)
- Oranje** vlag = Beetje van toepassing (1 punt)
- Lichtgroene** vlag = Vaak van toepassing (2 punten)
- Groene** vlag = Zeer vaak van toepassing (3 punten)

Bij het invullen van de vragen kunnen de gedragsvoorbeelden van bijlage 3 worden geraadpleegd. Let op: De gedragsvoorbeelden zijn niet uitputtend. Wanneer u ander gedrag observeert dan de voorbeeldgedragingen dat bij het gedragsitem hoort, dan kan deze observatie worden meegenomen bij het toekennen van een vlag.

Stap 2: Aantal soorten vlaggen en puntentelling per gedragscluster

Wanneer u aan 54 vragen één vlag hebt toegekend (29 vragen risicofactoren en 25 vragen beschermende factoren) vult u op het scoreformulier (Bijlage 4) per gedragscluster het aantal vragen in dat u per vlag op het ReBTOSS-formulier hebt aangekruist. Hierna kunt u het totaal aantal punten per gedragscluster berekenen. In dit voorbeeld scoort de leerling volgens de leerkracht 8 punten voor het gedragscluster Herbeleving ((2 x 1) + (3 x 2) = 8 punten).

Voorbeeld stap 2

Risicofactoren	Gedragscluster	Aantal vragen	Punten per vlag				Totaal aantal punten
			Groen 0	Geel 1	Oranje 2	Rood 3	
	Herbeleving	5	... x 0	2 x 1	3 x 2	... x 3	8

(min = 0; max = 15)

Stap 3: Totaalscore Risico factoren én Beschermende factoren

Wanneer u voor de negen verschillende gedragsclusters het Totaal aantal punten apart hebt berekend, kunt u voor zowel de risicofactoren (vijf gedragsclusters) als voor de beschermende factoren de Totaalscore berekenen, door het Totaal aantal punten van de verschillende gedragscluster bij elkaar op te tellen. Voor risicofactoren geldt een maximale score van 87 punten (29 x 3 punten), voor de beschermende factoren is er een maximum van 75 punten (25 x 3 punten).

Stap 4: Interpretatie Totaalscores Risicofactoren én Beschermende factoren

Voor de interpretatie van de Totaalscore kunt u de behaalde score vergelijken met de normtabellen in Bijlage 2. (Tabel A1 en Tabel B1). Voorbeeld: een leerling (jongen) behaalt voor risicofactoren een Totaalscore van 22, dan is de Interpretatie van deze score: Verhoogd. De score van deze leerling valt in het percentiel 90- < 95 voor risicofactoren.

Voorbeeld stap 3

	Normaal	Licht verhoogd	Verhoogd	Sterk verhoogd
Jongens (n = 198)	0 – 9	10 – 19	20 - 25	26 – 87
Meisjes (n = 207)	0 – 5	6 – 13	14 - 22	23 – 87

Stap 5: Gemiddelde somscore per gedragscluster

Om de verschillende gedragsclusters te kunnen interpreteren dient u allereerst de Gemiddelde somscore per gedragscluster te berekenen. Het Totaal aantal punten van voorbeeld stap 2 (Risicofactor gedragscluster Herbeleving was 8 punten ((2 x 1) + (3 x 2)= 8 punten). Dit aantal punten schijft u op onder Ruwe somscore (zie voorbeeld stap 5). Om de Gemiddelde somscore te berekenen deelt u de Ruwe Somscore door het aantal items van het gedragscluster.

Het gedragscluster Herbeleving bestaat uit vijf items. De gemiddelde somscore is 1,6 (8 delen door 5 = 1,6)

Voorbeeld stap 5 en stap 6

	Gedragscluster	Ruwe somscore	Gemiddelde somscore	Interpretatie
Risicofactoren	Herbeleving	8 delen door 5	1,6	Sterk verhoogd

Stap 6: Gemiddelde somscore per gedragscluster

Voor de interpretatie van de Gemiddelde somscore kunt u de behaalde score vergelijken met de normtabellen in Bijlage 2. (Tabel A3 en Tabel B3). In bovenstaand voorbeeld behaalt een leerling (jongen) behaalt voor het gedragscluster een Gemiddelde somscore van 1,6. Dan is de Interpretatie van deze score: Sterk verhoogd, de score valt in de meest extreme groep. De score van 1,6 behoort de 5% meest extreme scores (dus percentiel 95 of hoger voor de risicofactoren).

Voorbeeld stap 6

Jongens (n = 198)	Normaal	Licht verhoogd	Verhoogd	Sterk verhoogd
Herbeleving	0,000 - 0,399	0,400 - 0,599	0,600 - 0,999	1,000 - 3,000
Vermijding	0,000 - 0,199	0,200 - 0,799	0,800 - 0,999	1,000 - 3,000
Negatieve veranderingen cognities en stemming	0,000 - 0,332	0,333 - 0,499	0,500 - 0,832	0,833 - 3,000
Arousal	0,000 - 0,285	0,286 - 0,428	0,429 - 0,713	0,714 - 3,000
Dissociatie	0,000 - 0,332	0,333 - 0,499	0,500 - 0,832	0,833 - 3,000
Herbeleving	0,000 - 0,399	0,400 - 0,599	0,600 - 0,999	1,000 - 3,000

Risicofactoren en Beschermende factoren Trauma-Observatie Schoolse Situaties

ReBTOSS: Een Trauma Screeningsinstrument voor Basisschoolleerkrachten

Instructie: Neem vóór het invullen van de vragenlijst de concrete **gedragsvoorbeelden** door die per vraag zijn opgesteld (zie bijlage 'ReBTOSS voorbeelden handleiding'). Op deze manier worden de vragen op dezelfde manier geïnterpreteerd.

U mag per vraag **één antwoord aankruisen**.

RISICOFACTOREN

U beantwoordt de risicofactorvragen door het toekennen van vlaggen waarbij u kunt kiezen uit een *groene, gele, oranje* of *rode* vlag. De betekenis van de vlaggen is als volgt:

- Groene vlag = NIET van toepassing
- Gele vlag = BEETJE van toepassing
- Oranje vlag = VAAK van toepassing
- Rode vlag = ZEER VAAK van toepassing

BESCHERMENDE FACTOREN

U beantwoordt de beschermende factorvragen door het toekennen van vlaggen waarbij u kunt kiezen uit een *rode, gele, licht groene* of *groene* vlag. Houdt er rekening mee dat de betekenis van de rode en de groene vlag bij het beantwoorden van deze vragen net andersom zijn dan dat van de vragen over risicofactoren.

De betekenis van de vlaggen is als volgt:

- Rode vlag = NIET van toepassing
- Gele vlag = BEETJE van toepassing
- Licht groene vlag = VAAK van toepassing
- Groene vlag = ZEER VAAK van toepassing

RISICOFACTOREN

In de afgelopen twee weken...

					
		NIET van toepassing	BEETJE van toepassing	VAAK van toepassing	ZEER VAAK van toepassing
1. Herbeleving van de traumatische gebeurtenis(sen)	1.1 ... betrok de leerling thema's of aspecten van een nare gebeurtenis/ervaring in het spel.				
	1.2 ... maakte de leerling een vermoeide indruk.				
	1.3 ... maakte de leerling een angstige, bange indruk.				
	1.4 ... had de leerling last van lichamelijke klachten (hierbij kunt u denken aan hoofdpijn of buikpijn).				
	1.5 ... reageerde de leerling, in een neutrale situatie, op een niet neutrale manier.				

RISICOFACTOREN

NIET
van toepassing

BEETJE
van toepassing

VAAK
van toepassing

ZEER VAAK
van toepassing

In de afgelopen twee weken...

2. Vermijden van prikkels die worden geassocieerd met de traumatische gebeurtenis(sen) en afstomping van algemene reactiviteit.	2.1 ... vermeed de leerling om te praten over (trauma)gevoelige onderwerpen.				
	2.2 ... vermeed de leerling bepaalde plaatsen en/of voorwerpen.				
	2.3 ... vermeed de leerling bepaalde mensen, gesprekken en/of (sociale) situaties.				
	2.4 ... vermeed de leerling bepaalde activiteiten.				
	2.5 ... vertoonde de leerling beperkt affect.				
3. Negatieve veranderingen in cognities (overtuigingen of verwachtingen) en stemming (gemoedstoestand)	3.1 ... leek de leerling zich schuldig te voelen over bepaalde zaken.				
	3.2 ... deed de leerling negatieve uitspraken over zichzelf, anderen en/of de wereld.				
	3.3 ... toonde de leerling beperkte interesse (in vergelijking met andere leerlingen) voor belangrijke activiteiten .				
	3.4 ... maakte de leerling een verdrietige indruk .				
	3.5 ... maakte de leerling een beschaamde indruk .				
	3.6 ... zocht de leerling geen contact met anderen , zonderde zich af.				
4. Verhoogde of verlaagde arousal (verhoogde prikkelbaarheid)	4.1 ... maakte de leerling een boze indruk .				
	4.2 ... was de leerling onvoorzichtig .				
	4.3 ... was de leerling over-voorzichtig of op de hoede zonder duidelijke reden.				
	4.4 ... vergat de leerling gewone dagelijkse dingen .				
	4.5 ... vond de leerling het moeilijk om zijn aandacht ergens bij te houden of om zich te concentreren .				
	4.6 ... schrok de leerling (overdreven) snel of was zenuwachtig .				
	4.7 ... pestte de leerling andere leerlingen.				

RISICOFACTOREN					
In de afgelopen twee weken...		NIET van toepassing	BEETJE van toepassing	VAAK van toepassing	ZEER VAAK van toepassing
5. Dissociëren	5.1 ... gedroeg de leerling zich jonger dan je a.d.h.v. zijn leeftijd zou verwachten.				
	5.2 ... wisselde de leerling plotseling van gedrag.				
	5.3 ... wisselde de leerling snel van emotie.				
	5.4 ... kon de leerling de ene dag iets wel en de andere dag absoluut niet .				
	5.5 ... leek de leerling geen herinnering te hebben aan dingen die (net) waren gebeurd of gezegd.				
	5.6 ... gaf de leerling soms geen reactie .				

BESCHERMENDE FACTOREN					
In de afgelopen twee weken...		NIET van toepassing	BEETJE van toepassing	VAAK van toepassing	ZEER VAAK van toepassing
6. Veiligheid en Relaties	6.1 ... kon de leerling goed overweg met de leerkracht(en) : De leerling reageerde positief in contact naar de leerkracht(en) .				
	6.2 ... kon de leerling goed overweg met de leerkracht(en) : De leerling nam initiatief in contact met leerkracht(en) .				
	6.3 ... maakte de leerling positief contact met andere leerlingen .				
	6.4 ... zochten andere leerlingen positief contact met de leerling.				
	6.5 ... had de leerling het naar zijn zin op school.				
	6.6 ... maakte de leerling een blij indruk.				
	6.7 ... werd de leerling gewaardeerd in de groep (goede sociale status).				

BESCHERMENDE FACTOREN					
In de afgelopen twee weken...		NIET van toepassing	BEETJE van toepassing	VAAK van toepassing	ZEER VAAK van toepassing
7. Zelfregulatie	7.1 ... maakte de leerling op een adequate manier zijn gevoelens duidelijk.				
	7.2 ... was de leerling in staat correct te reflecteren en te reageren op andermans gedrag en gevoelens.				
	7.3 ... was de leerling in staat zichzelf (weer) rustig te krijgen wanneer hij boos, verdrietig of angstig was.				
	7.4 ... was de leerling, met behulp van een ander , in staat (weer) rustig te worden wanneer hij boos verdrietig of angstig was.				
	7.5 ... was de leerling flexibel in zijn gedrag .				
	7.6 ... dacht de leerling na voor hij iets deed.				
8. Positief (neutraal) zelfbeeld	8.1 ... maakte de leerling een trotse indruk .				
	8.2 ... praatte de leerling op een positieve manier over zichzelf .				
	8.3 ... kwam de leerling met (veel) nieuwe ideeën .				
	8.4 ... kon de leerling goed omgaan met kritiek .				
	8.5 ... had de leerling vertrouwen in zichzelf .				
	8.6 ... durfde leerling nieuwe uitdagingen aan te gaan.				
9. Het dagelijks leven	9.1 ... at de leerling goed .				
	9.2 ... zag de leerling er verzorgd uit.				
	9.3 ... was de leerling lichamelijk actief geweest.				
	9.4 ... kwam de leerling op tijd op school.				
	9.5 ... had de leerling weinig schoolverzuim .				
	9.6 ... waren de ouders van de leerling betrokken .				